

ТЕМАТИЧЕН ОБЗОР НА ИЗСЛЕДВАНИЯТА НА ИНФЛАЦИОННИТЕ ПРОЦЕСИ В БЪЛГАРИЯ

Никола Иванов Николов

Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов

Катедра „Статистика и приложна математика“

e-mail: nikola_nikolov@abv.bg

Резюме: Публикацията е посветена на научните изследвания на инфлационните процеси в България след 2000 г. След критичен анализ на резултатите на теоретичните и емпиричните изследвания на инфлацията и систематизиране на резултатите са идентифицирани три основни направления на проблематиката, всички в макроикономически план. В първото направление попадат описателни изследвания на ценовата стабилност, динамика и структура. Второто направление се съсредоточава върху последиците от инфлацията за икономиката и обществото, най-често негативни и свързани с потискане на инвестиционната активност и икономическото развитие, обезценка на доходите и спестяванията, спад в жизненото равнище, влошаване на финансовото състояние на фирмите и бюджетен дефицит. Третото направление се фокусира върху факторите, обуславящи инфлационните процеси, като проинфлационните са свързани с платежните дефицити, външно влияние, нарастване на разходите за труд и икономическата несигурност, а дефлационните – с административните регулации, стагниращото потребителско търсене и паричната политика на централната банка.

Ключови думи: инфлация, потребителски цени, литературен обзор.

JEL: E31.

THEMATIC OVERVIEW OF RESEARCH ON INFLATION PROCESSES IN BULGARIA

Nikola Ivanov Nikolov

D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov

Department of Statistics and Applied Mathematics

e-mail: nikola_nikolov@abv.bg

Abstract: The publication is focused on the scientific research of inflationary processes in Bulgaria after 2000. After a critical analysis of the results of the theoretical and empirical studies of inflation, and systematization of the results, three main problem areas have been identified, all in a macroeconomic plan. The first topic includes descriptive studies of price stability, dynamics and structure. The second topic focuses on the consequences of inflation for the economy and society, most often negative and related to suppression of investment activity and economic development, devaluation of income and savings, decline in living standards, deterioration of the financial condition of companies and budget deficit. The third direction emphasizes the factors determining inflationary processes, with the pro-inflationary factors being related to payment deficits, external factors, rising labour costs and economic uncertainty, while the deflationary factors being related to administrative regulation, stagnant consumer demand and the monetary policy of the central bank.

Key words: Inflation, Consumer Prices, Literature Review.
JEL: E31.

Въведение

Динамиката на цените, инфлацията и инфлационните процеси имат важно значение за функционирането на икономиката, както по отношение на обращение, търговските потоци, доходите и потреблението, така и в по-общ план – за ефективно разпределение на ресурсите чрез механизмите на търсенето и предлагането на стоки и услуги. Високата инфлация е проблем, който води до обедняване на населението, засилване на неравенството, спад в жизненото равнище и потреблението, депресира инвестиционната активност и предлагането на труд, като в крайна сметка води до понижаване на икономическия растеж. Намалването на цените, от друга страна, се свързва с дефлационни процеси, повишаване на лихвените равнища, отлагане на потребление и инвестиции, трудности с платежоспособността и неравномерно икономическо развитие. За приемлива и дори полезна се счита слабата инфлация, при която икономиката успешно се справя с компенсирането на реалните доходи, инвеститорите имат интерес да разширяват производството, потреблението нараства и цената на заемния капитал е в разумни граници.

България, след трансформацията от планова към пазарна икономика, преминава през периоди на слаба, силна и хиперинфлация, въвеждане на валутен борд и стабилизиране на цените и на икономиката като цяло. Въпреки паричния съвет, ценовите равнища продължават да нарастват, като това е особено отчетливо в периодите на кризи и екстремални международни събития (КОВИД, войната в Украйна). Динамиката на цените, инфлацията и нейните характеристики в България са в полето на интерес на редица изследователи, които дават както описание на основните тенденции, така и използват сложни иконометрични модели за оценка на факторно влияние.

Обект на изследването са потребителските цени и инфлацията, а предметът обхваща теоретичните и емпиричните изследвания на инфлационните процеси в България след 2000 г.

Настоящата разработка си поставя за цел за направи преглед на изследванията за инфлацията в България през последните 20 години, да проследи основните направления на анализа, да отчете основните характеристики на публикациите и да извърши определено систематизиране. Задачите на изследването са две, като първата се състои в извършване на критичен анализ на научната проблематика в областта на инфлацията и потребителските цени в България, а втората – в установяване на основните области, в които се фокусират изследванията.

Изследователската теза гласи, че научните изследвания на инфлацията и цените в България са посветени на конкретна проблематика, но гравитират около основните аспекти на инфлацията, което позволява да се систематизират, като се идентифицират основните направления на анализа.

Обзор на научните изследвания за инфлацията в България

Научните изследвания за инфлацията се извършват често с помощта на описателния анализ, като се изчисляват характеристиките на ценовата динамика, структурата на цените и промените в нея. Златинов (Zlatinov, 2017) анализира инфлационните процеси в България в контекста на влиянието на глобалната икономическа и финансова криза от 2008 г. и последствията ѝ върху потреблението. Той оценява кривата на Филипс за периода 1998–2015 г., за да установи различието между безработицата и нейното равновесно ниво, след което анализира влиянието на инфлацията при отделните позиции на разходите на домакинствата. Авторът установява, че делът на разходите за храна намалява при слабо нарастване на цените на хранителните продукти, докато делът на разходите за алкохолни продукти и тютюневи изделия се запазва при нарастване над 50% на цените им. При групите „Жилища, вода, електроенергия и горива“ и „Жилищно обзавеждане и поддържане на дома“ нарастването на цените води до повишаване на дяловете им в разходите на домакинствата.

Кънева (Кънева, 2018) изследва степента на конвергенция на българската икономика с европейската икономика, където постигането на ценова стабилност е показател за икономическата конвергенция. След анализ на цените и динамиката на инфлацията за периода 2004–2016 г. е установено, че България покрива критерия за ценова стабилност, като, парадоксално, положително влияние е оказала световната финансово-икономическа криза от 2008 г. В резултат изчислените референтни значения на ключовите индикатори за ценовата стабилност на България са в границите на европейските. Допълнително влияние е оказал и въведеният паричен съвет, чието функциониране подпомага поддържането на ниски нива на инфлация.

Величков (Величков, 2024) извършва емпирично изследване на инфлацията в България през 2022–2023 г. Използван е динамичен анализ и описателните характеристики на развитието – темпове на растеж, темпове на прираст и коефициенти на изпреварване. Чрез описателен анализ в различни разрези на хармонизирания индекс на потребителските цени се установяват структурните различия в динамиката на цените в страната по отделни потребителски групи. Най-висока инфлация се наблюдава при хранителните стоки, като увеличението на техните цени има съществен принос за общото повишение на цените в България. На второ място е поскъпването на енергийните продукти, особено в първата половина на 2022 г., но последващата им динамика е към намаление и в края на 2023 г. има задържащ ефект върху общото равнище на цените в страната, докато при неенергийните продукти

повишаването на ценовите нива продължава да стимулира инфлационните процеси.

Важно внимание се отделя на последствията от инфлацията и промените в цените за отделните сфери, икономически процеси или за икономиката и социалната сфера на страната като цяло. Гетов (Гетов, 2006а) анализира периода на хиперинфлация и последващата стабилизация (1997–2005 г.), проследява въздействието на цените върху капиталовия пазар, финансовото състояние на фирмите, републиканския бюджет, производствената дейност и динамиката на промишленото развитие. Според Касабов и Касабов (Касабов и Касабов, 2015) последиците от дефлацията за икономиката се изразяват в нарастване на лихвените проценти и свързаното с това ограничаване на инвестиционната активност, свиване печалбите на предприятията и натиск върху бюджета поради намаление на приходите в номинално изразение.

Ценков (Ценков, 2016) разглежда инфлацията като ключов фактор за икономическата сигурност на България. Това той свързва с обезценката на парите и спестяванията и намаляване на потреблението. Според него високата инфлация има възпиращ ефект върху потенциалните инвеститори, както и обратния случай – дефлацията, когато потребителите отлагат момента на потреблението, а инвеститорите – на инвестицията, а кредитите се оскъпяват и нараства рискът от изпадане в неплатежоспособност на кредитополучателите. Препоръчва се ниска инфлация от около 2%, която да стимулира потреблението и бизнес активността.

Алексеева (Алексеева, 2017) разглежда проблемите при практическото отчитане на инфлацията в търговските дружества, методите за преизчисляване на съответните показатели, влиянието на инфлацията при вземането на адекватни управленски решения на фирмено ниво. Павлова (Pavlova, 2017) анализира връзката между инфлационните очаквания и готовността за закупуване на стоки за дълготрайна употреба и установява, че поведението на домакинствата се различава в периоди на силна и слаба инфлация, но различията не са големи. Йорданова (Йорданова, 2018) анализира въздействието на инфлацията върху финансовите решения на домакинствата в България. След изследване динамиката на хармонизирания индекс на потребителските цени за периода 2007–2017 г., доходите и потреблението на населението се установява, че различните децилни групи в доходното разпределение на домакинствата реагират по различен начин на инфлационния натиск.

Богданов (Богданов, 2021) разглежда динамиката на инфлацията в България за периода 2008–2020 г. и връзката ѝ с пазара на труда и равнището на безработица. Той установява асиметрични тенденции в динамиката на потребителските цени и коефициента на безработица, като „инфлацията нараства, но не особено значително, а безработицата като цяло е на сравнително ниско ниво“ (Богданов, 2021, стр. 22). Според него кривата на Филипс

не дава добро логическо тълкуване на този феномен – намаляваща безработица и слаба инфлация, като корелацията между тях е сравнително ниска.

Цветков и Георгиева (Tsvetkov & Georgieva, 2022) разглеждат инфлацията и инфлационната нестабилност и връзката им с несигурността в българската икономика след 2000 г. Като използват модерните иконометрични техники на модели с условна авторегресионна хетероскедастичност, те установяват, че инфлацията и инфлационната нестабилност се ускоряват взаимно в поредица от синергични мултипликации. От своя страна инфлационната нестабилност поражда несигурност в цялата икономика, като Валутният борд не успява да възпрепятства тези неблагоприятни ефекти.

Величкович и Станоевич (Veličković & Stanojević, 2022) разглеждат инфлацията като един от ключовите макроикономически индикатори (част от т.нар. „магически диамант“, или „магическа четворка“), който често има негативен ефект върху икономическото развитие и който е трудно да се избегне поради връзката между инфлацията и равнището на безработица (т.нар. „крива на Филипс“). Емпиричният анализ на връзките между растежа на brutния вътрешен продукт и инфлацията в няколко европейски държави (Гърция, Испания, Португалия, Кипър, Малта, Словения) и ЕС като цяло установява негативна зависимост за периода 1995–2016 г. – твърде ниската инфлация задържа нивото на икономически растеж.

Петкова (Petkova, 2024) анализира макроикономическите ефекти от високата инфлация, последващото повишаване на лихвените проценти от централните банки (вкл. Федералната система и Европейската централна банка) и последиците за икономическото развитие, инвестициите, потреблението, обема и растежа на brutния вътрешен продукт и реакцията на други ключови икономически показатели.

Анализирант се и основните фактори, които оказват влияние върху промените в ценовите равнища. Гетов (Гетов, 2006б) разглежда основните фактори за инфлацията в България след началото на промените и въздействието на ценовата динамика върху макроикономическото развитие. Фокусът е насочен върху политиката на БНБ, задлъжняването на предприятията, платежните дефицити и външните (валутни) фактори. Гетов (Гетов, 2006а) анализира инфлационните процеси през периода на хиперинфлация и последващата стабилизация (1997–2005 г.). Посочени са причините за хиперинфлацията и продължителните дисбаланси във финансовата и бюджетната сфери и на валутните пазари. Гетов (Гетов, 2008) анализира инфлацията като икономическо явление, посочва видовете инфлация, начините за нейното измерване, както и основните фактори, които обуславят покачването на цените. Прави се оценка и на т.нар. „безопасно“ равнище на инфлация, което също зависи от различни предпоставки, както и за последиците от инфлацията за производителите, рентиерите, потребителите и банковата система.

Гетов (Гетов, 2010) разглежда възможностите на Централната банка да таргетира инфлацията, което да играе ролята на заместител на Валутния

борд. Посочени са предимствата на подобен инструмент – прозрачност и разбираемост от обществеността, намален политически натиск, ефективна монетарна политика, както и необходимите предпоставки – работеща пазарна икономика и точна, навременна и достоверна статистическа информация за динамиката на потребителските цени и инфлацията. Касабов и Касабов (Касабов и Касабов, 2015) разглеждат дефлацията в България през 2013–2015 г. и установяват основните фактори – административни регулации на определени цени, слабото потребителско търсене след световната финансова и икономическа криза от 2008 г., икономическата несигурност, понижението на цените на суровините на международните пазари, валутния курс и разходите за труд.

Радев (Радев, 2016) анализира дисбалансите между спестяванията и инвестициите в България и възможностите за приложение на динамичен модел на неравновесие. В него инфлацията и очакваната инфлация се представени като зависещи от обема на производството, лихвените проценти и доверието в централната банка. Тодорова (Тодорова, 2017) изследва инфлационните и дефлационните тенденции в световен и европейски мащаб, разграничава инфлацията на разходите от инфлацията на търсенето и идентифицира шест причини за наблюдаваната след 2000 г. дефлация: застаряването на населението, високия стандарт на живот, рентниерските икономики, технологичен икономически растеж, деиндустриализация и засилване на финансовия сектор, ерозията на средната класа и нарастването на неравенството.

Христов (Христов, 2019) разглежда влиянието на приемането на еврото върху динамиката на цените на стоките и услугите в страните, които приемат новата валута. Анализът на държавите – членки на ЕС показва, че не се забелязва повишаване на цените след приема на еврото, които да се дължат на приемането като техническа операция. В същото време изолирането на чистото влияние на преминаването към новата валута е силно затруднено, поради комплексния характер на инфлационната динамика и въздействието на редица икономически, политически и социални фактори.

Мавров (Мавров, 2020) разглежда взаимната обвързаност между степента на доходното неравенство в България и динамиката на жилищните цени, за да установи дали успоредното им движение за периода 2006–2019 г. е случайно или се дължи на закономерни причини. Приложението на регресионния анализ за коефициентите на неравенство на Джини и квантилното съотношение разкрива положителната им връзка с индексите на реалните цени на жилищата, т.е. освен търсенето и предлагането на жилища върху равнищата на техните цени оказва влияние и динамиката на доходното неравенство. Това се дължи на повишаването на цената на жилищата при увеличаване богатството на високите доходни групи.

Проф. дин Д. Иванов (Иванов, 2021) анализира в макроикономически план влиянието на монетарните и фискални мерки за справяне с пандемията

от КОВИД-19, бюджетните дефицити, увеличаването на дълговете и нарастването на инфлацията на производствените и потребителските цени. Той проследява как инфлацията започва с повишаване на цените на енергийните ресурси и суровините, като след това се отразява и на цените на останалите стоки и услуги. Авторът подчертава дефлационния характер на глобализацията и обратния проинфлационен характер на деглобализацията, причинена от КОВИД пандемията, като при това за България формирането на инфлацията се дължи не само на международните фактори, но и на високорисковата икономическа, финансова, социална и политическа среда в страната.

Борисов (Борисов, 2022) анализира връзката между инфлацията при хранителните продукти в България и разходите за тяхното производство за периода 2016–2021 г. Чрез сравнение на индексите на цените на производител и индекса на потребителските цени за хранителните продукти, авторът показва, че между тях съществува силна взаимовръзка, която има причинно-следствен характер според резултатите от теста на Грейнджър. Чрез корелационен анализ е установено, че нарастването на цените на производител води до нарастване на потребителските цени. За разлика от обичайното време за пренасяне на ценовия шок от производител към потребител, което е около 5 месеца, при хранителните продукти това става само в рамките на месец.

Парпулова и Зиновиев (Parpulova & Zinoviev, 2024) разглеждат връзката между устойчивото развитие, развитието на енергийния пазар в Източна Европа, цените на енергията и въздействието им върху инфлацията. Посочени са редица фактори, които влияят на енергийните цени и приноса им за повишаване на ценовите равнища: геополитически фактори, налични енергийни източници в региона на Източна Европа, развитието на възобновяемите източници на енергия, свързаността и интегрирането в рамките на общия Европейски енергиен пазар, използването на ядрена енергия, регулации и трансформация към чисти енергийни източници. Посочено е, че хетерогенността на региона налага да се използват различни реформи и мерки за подпомагане на енергийно бедните домакинства, които са най-засегнати от повишаването на цените на енергията и либерализацията на енергийните пазари.

Заклучение

Анализът на научните изследвания на инфлацията в България дава основание да се разграничат три направления на анализа, като и трите са в макроикономически план, а изследвания на цените по отношение на отделните фирми, т.е. на микроикономическо ниво почти липсват за периода след 2000 г. Първото установено направление е насочено към анализ на състоянието и динамиката на ценовите равнища, структурата на цените и

промените в нея. Второто направление е свързано с влиянието на инфлацията и ценовите промени върху различни икономически и социални явления и процеси. Третото направление анализира факторите, които пораждат инфлационни процеси и имат важна роля за нарастването на цените на отделни стокови групи или за икономиката като цяло.

В първата група може да се отчете интерес към ценовата динамика, структурата на цените и ценовата стабилност, свързана с конвергенцията на българската икономика с европейската.

Втората група се фокусира върху последиците от инфлацията, които се изразяват в нарастване на лихвените проценти и свързаното с това ограничаване на инвестиционната активност на капиталовия пазар, влошаване финансовото състояние на фирмите, намаление на приходите в републиканския бюджет, намаляване на потреблението и влошаване на жизненото равнище, обезценка на парите и спестяванията. Инфлацията оказва влияние върху поведението на домакинствата, като реакцията им е свързана, от една страна, с техните доходи, а от друга, се обуславя от силата на инфлацията.

Третата група изследвания идентифицират основните проинфлационни фактори, сред които трябва да се отбележат платежните дефицити; външните фактори, свързани с нарастването на цените на енергията и суровините на международните пазари; проинфлационен характер на деглобализацията, причинена от КОВИД пандемията; нарастването на доходното неравенство и разходите за труд и не на последно място – на високорисковата икономическа, финансова, социална и политическа среда в страната. Дефлацията, от своя страна, се свързва с административни регулации на определени цени, слабото потребителско търсене след световната финансова и икономическа криза от 2008 г., дефлационния характер на глобализацията и стабилизиращата парична политика на БНБ.

Използвани източници

- Алексеева, А. (2017). Анализ на влиянието на инфлацията върху резултатите от финансово-стопанската дейност на търговската организация. *Бизнес управление*, XXVII, N 1, 25-41.
- Богданов, Б. (2021). Основни статистически измерения за социално-икономическото развитие на България след влизането в Европейския съюз. *Статистика*, 2, 9-39.
- Борисов, Л. (2022). Зависимост между цените на производство и инфлацията при хранителните продукти в България. *Народностопански архив*, LXXIV, N 1, 36-47.
- Величков, Н. (2024). Динамика и структурни характеристики на инфлацията в България. *Научни трудове на УНСС*, 1, 127-145.

- Гетов, Г. (2006а). Финансовата криза и инфлационните последици върху устойчивото развитие. *Управление и устойчиво развитие*, 15(3-4), 51-55.
- Гетов, Г. (2006б). Инфлационният процес: причини и следствия в контекста на устойчивото развитие. *Управление и устойчиво развитие*, 15(3-4), 173-181.
- Гетов, Г. (2008). Ролята на инфлацията като икономически фактор. *Управление и устойчиво развитие*, 21(3-4), 70-75.
- Гетов, Г. (2010). Таргетиране на инфлацията като алтернатива на паричен съвет в България. *Управление и устойчиво развитие*, 27(3-4), 117-122.
- Иванов, Д. (2021). Пътят към устойчиво развитие и социална кохезия – макроикономически рискове и бариери. *Устойчиво развитие и социално-икономическа кохезия през XXI век - тенденции и предизвикателства: Международна научно-практическа конференция, Свищов, 8-9 ноември 2021 г, Посветена на 85 години от създаването на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“: Т. 1. - Свищов: АИ Ценов*, 7-30.
- Йорданова, Т. (2018). Влияние на инфлацията върху финансовото поведение на домакинствата. *Годишен алманах. Научни изследвания на докторанти на СА Д. А. Ценов - Свищов*, 233-246.
- Касабов, М., Касабов, Д. (2015). Фактори за дефлацията в България през 2013 - средата на 2015 г. и ефекти за икономиката. *Следкризисният финансов свят - стагнация или радикална промяна: Сборник с доклади от VI международна научна конференция, 21-24 май 2015, Равда. - София: Издателски комплекс - УНСС*, 158-167.
- Кънева, А. (2018). Оценка на степента на конвергенция на българската икономика с икономиките на страните – членки на Европейския съюз, през периода 2004-2016 г. *Икономически и социални алтернативи*, 1, 69-89.
- Петкова, А. (2024). Таргетиране на инфлацията и динамика на лихвените нива в Евразоната. *Научни трудове на УНСС*, 1, 77-88.
- Радев, Ю. (2016). Динамичното неравновесие и дисбалансът между инвестиции и спестявания. *Икономическа мисъл*, LXI, N 4, 126-149.
- Тодорова, Л. (2017). Инфлационни и дефлационни тенденции в Световната икономика.: Разпространява ли се японската болест? *Годишен алманах. Научни изследвания на докторанти на СА Д. А. Ценов - Свищов*, 224-237.
- Христозов, Я. (2019). Води ли въвеждането на еврото до висока инфлация. *Народностопански архив*, LXXII, N 1, 3-21.
- Ценков, Ю. (2016). Модел за оценка на икономическата сигурност на България. *Икономически и социални алтернативи*, N 4, 41-50.
- Mavrov, H. (2020). Income Inequality and House Prices - the Case of Bulgaria. *Izvestia Journal of the Union of Scientists - Varna Economic Sciences Series*, 9(2), 176-184.

- Parpulova, N., Zinoviev, V. (2024). Natural Gas and the dynamics of the Energy Market - Eastern Europe. *Икономически изследвания*, XXXIII, N 4, 179-200.
- Pavlova, L. (2017). Inflation expectattions and readiness to spend: cross-sectional evidence. Review and extension of results. *Социално-икономически анализи*, 11, N 2, 168-176.
- Stanojević, J., Veličković, G. (2022). „Magic Diamond“ in a Macroeconomic Performance: an Empirical Assessment of Selected EU Countries. *Economic Alternatives*, N 4, 587-605.
- Tsvetkov, T., Georgieva, S. (2022). Inflation, Inflation Instability and Nominal Uncertainty in Bulgarian Economy. *Икономически изследвания*, XXXI, N 8, 41-64.
- Zlatinov, D. (2017). Effects of business cycle on private consumption in Bulgaria during the global financial and economic crisis. *Икономически изследвания*, XXVI, N 4, 91-107.

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ - СВИЩОВ

НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ
НА ДОКТОРАНТИ

ГОДИШЕН
АЛМАНАХ

Том XVII, 2024 г.
Книга 20

Том XVII, 2024

Книга 20

Академично издателство
„ЦЕНОВ“ - Свищов

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

Доц. д-р Пепа Стойкова – главен редактор
Доц. д-р Красимира Славева – зам.-главен редактор
Доц. д-р Ваня Григорова
Доц. д-р Христо Сирашки
Доц. д-р Петранка Мидова
Доц. д-р Николай Нинов
Доц. д-р Евелина Парашкевова-Великова
Доц. д-р Венцислав Вечев
Доц. д-р Стела Касабова

Екип за техническо обслужване:

Анка Танева – Стиллов редактор
Ст. преп. Иванка Борисова – Стиллов редактор на английски език
Елена Генчева – Технически секретар

ISSN 1313-6542

Съдържание

Студии

Иван Росенов Митков

ПРОГНОЗИРАНЕ НА ТЪРСЕНЕТО НА БЪРЗООБОРОТНИ СТОКИ:
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА КЛАСИЧЕСКИ И МОДЕРНИ МАШИНИ
АЛГОРИТМИ5

Йордан Николаев Колев

УПРАВЛЕНСКО-АДМИНИСТРАТИВНИ АСПЕКТИ
НА ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ИНТЕГРИРАНИТЕ
ТЕРИТОРИАЛНИ ИНВЕСТИЦИИ30

Ненко Василев Василев

АКТУАЛНИ ТЕНДЕНЦИИ В МАШИНОСТРОЕНЕТО –
ПОТЕНЦИАЛ ЗА РАСТЕЖ47

Нина Иванова Герганова

ИНОВАЦИИ И ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ В КРИЗИСНА СРЕДА:
ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА78

Станимира Димитрова Томова

УПРАВЛЕНИЕТО НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ КАТО ЕЛЕМЕНТ
НА ЗДРАВНАТА СИСТЕМА99

Цветомира Георгиева Велева

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ДИГИТАЛНАТА
ТРАНСФОРМАЦИЯ НА БАНКОВИЯ СЕКТОР В БЪЛГАРИЯ125

Статии

Abrar Ashraf

LEVERAGING DIGITAL TWINS FOR ECOSYSTEM RESTORATION
AND BIODIVERSITY CONSERVATION IN THE GREEN
ECONOMY FRAMEWORK155

Ахмед Куйтов

ФИНАНСОВИ МОДЕЛИ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
НА МЛАДЕЖКИ ПРОСТРАНСТВА170

Боряна Руменова Пейчева

ДИГИТАЛНИ АСПЕКТИ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА
ФУНКЦИЯ В МИТНИЧЕСКИЯ КОНТРОЛ184

Василена Щерева Кръстанова ПОДХОДИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ КРИЗИ В ХОТЕЛИЕРСКОТО ПРЕДПРИЯТИЕ	200
Ивайло Георгиев Македонски ПАРАЛЕЛ МЕЖДУ БЮРОКРАТИЧНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ПРЕДИ И СЕГА. ВЪЗМОЖНОСТ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА "ИДЕАЛНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ"	211
Йордан Стефанов Генов АСПЕКТИ НА ЕЗИКОВАТА КУЛТУРА КАТО ЧАСТ ОТ КОМУНИКАТИВНИТЕ УМЕНИЯ В КОНТЕКСТА НА ПРЕНОСИМИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ	220
Камелия Кирилова Ангелова ЕВРОПЕЙСКА НОРМАТИВНА РЕГЛАМЕНТАЦИЯ НА ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ	234
Маргарита Емилова Кръстева НЕДОСТИГ НА ЛЕКАРСТВА В ЕС - ГЕНЕЗИС НА ПРОБЛЕМА И ВЪЗМОЖНИ РЕШЕНИЯ	243
Марин Георгиев Герганов ВЛИЯНИЕ НА АУТСОРСИНГА НА ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ ВЪРХУ ДИГИТАЛНАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ НА БИЗНЕС ОРГАНИЗАЦИИТЕ	254
Мария Петрова Дачева ТЕНДЕНЦИИ ВЪВ ФАСИЛИТИ МЕНИДЖМЪНТА В БЪЛГАРИЯ.....	267
Никола Иванов Николов ТЕМАТИЧЕН ОБЗОР НА ИЗСЛЕДВАНИЯТА НА ИНФЛАЦИОННИТЕ ПРОЦЕСИ В БЪЛГАРИЯ	279
Пенка Стефанова Чернаева ИЗКУСТВЕНИЯТ ИНТЕЛЕКТ: ПОМОЩНИК ИЛИ ЗАПЛАХА ЗА "МИДЪЛ МЕНИДЖМЪНТА" ПРИ ВНЕДРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА АГРОБИЗНЕСА.....	289
Росен Здравков Тумбев СТРЕС НА РАБОТНОТО МЯСТО И ЕМОЦИОНАЛНА ИНТЕЛИГЕНТНОСТ НА МЕНИДЖЪРА	301
Румяна Божидарова Георгиева КОМПЕТЕНЦИИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ	312
Сиана Пламенова Спасова ДИВЕРСИФИКАЦИЯ НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ ПРОДУКТ ЧРЕЗ ОРГАНИЗИРАНИ СЪБИТИЯ	322